

Ljudsko posojilo - izraz ljudske enotnosti

Dobrih 14 dni je minilo, odkar je bilo v časopisih objavljeno, da je vlada FLRJ razpisala drugo ljudsko posojilo. Štiri-najst dni je kratka doba — in vendar je ljudsko posojilo že tako razgibalo delovne množice, da skoraj ni več sindikalne podružnice, ki ne bi že razpravljala o njem. Nešteto delovnih kolektivov pa je za vpis posojila že sprejelo konkretne obveznosti. Prvi so bili seveda naši udarniki — borci za višjo storilnost v naših tovarnah in rudnikih. Glas Antona Zagorčiča iz Trbovelj, Dušana Turka iz Litostroja in drugih prvoborcev za zmago socializma je našel odmev pri nešteti delavcih in delavkah, ki s tekmovanjem sledijo pozivu: »Sprejmite obveznosti za vpis ljudskega posojila, dokažimo našo enotnost in zaupanje naši Partiji.«

Ljudsko posojilo je dokaz ljudske enotnosti. Saj ga podpisujejo vsi: delavci, nameščenci in ljudska inteligenca — vsi, ki vedo, da jim more edino zgraditev socializma dati večji kos kruha in vsega, kar potrebujejo za človeka dostojno življenje.

Ce se ozremo v leto 1948 vidimo, da nam je že prvo ljudsko posojilo dokazalo enotnost našega ljudstva. Najbolj so se seveda izkazali delavci in nameščenci. Za to, da je bil odziv pri kmečkem prebivalstvu manjši, ni bil edini razlog v relativni zastatosti kmečkega prebivalstva in v privatnem značaju kmečkega sektorja, ampak predvsem v napakah pri pojasnjevanju pomena ljudskega posojila. Sami sebi posojamo! To je prva stvar, ki jo mora povedati aktivist na vasi. — Mnogo predmetov, ki so potrebni v vsakdanjem življenju, ki danes lahko vsak kupi, saj dovolj zasluži, pa jih ne more kupiti, ker jih za vse še ni dovolj. Naša proizvodna sredstva so še premajhna, da bi mogla kriti vse želje in potrebe, kolikor bi jih lahko zlasti kmečko prebivalstvo krilo z denarjem, ki se steka v njihove roke. Toda nespametno bi bilo, če bi denar, ki ga nekdo zasluži, obležal v skrinji zato, ker si z njim ne more kupiti vsega, kar si trenutno želi. Prav zato, da bomo imeli vedno več vsega na razpolago, so nam potrebni novi stroji in nove tovarne. Z ljudskim posojilom pa bomo lahko znatno pripomogli k dvigu proizvod. sredstev, h graditvi novih tovarn za proizvodnjo dobrin, ki jih vsi potrebujemo. Vsehih — v stari Jugoslaviji — je bilo po trgovinah nakopičenega mnogo blaga. Toda kdo si ga je lahko privoščil? Koliko ljudi je bilo čez zimo brez čevljev, pa čeprav jih je češki kapitalist Bala prodajal po približno 100 din par. Mi pa ustvarjamo tako gospodarstvo in družbeni red, ki bosta dajala vsega vsem, ne pa samo peščici izkoriščevalcev. — Vidimo torej, da z vpisom ljudskega posojila vsak sam sebi posoja, tako delavec, kakor kmet.

Da sami sebi posojamo pa vidimo tudi po tem, kako se to posojilo samo na sebi oziroma v denarju vrača. Pri prvem posojilu mnogi kmetje niti vedeli niso, da se posojilo obrestuje s 6% in da mora biti vrnjeno že do leta 1952. bodisi z

amortizacijo obveznic ali pa z dobitkom. Posojilo je torej hkrati loterija, kar lahko povedo tisti, katerih obveznice za prvo posojilo so že zadele dobitke. Posojilo pa za vsakogar pomeni tudi štednjo. Med določbami v uredbi o ljudskem posojilu je tudi predvideno, da se obveznice lahko lombardirajo. To se pravi, da na podlagi obveznice lahko dobiš v banki tudi posojilo zase, ako ga rabiš. Pri vpisovanju posojila je glede višine vpisanih zneskov zajamčena najstrožja tajnost.

Pregovor pravi, da je vsak svoje sreče kovač. Pri ljudskem posojilu pa lahko pravimo, da smo vsi — delavci, kmetje in delovna inteligenca — kovači svoje sreče in sreče svojih otrok. Saj tu ne gre za navadno loterijo, ampak za veliko stvar, ki bo vsej naši skupnosti prinesla veliko korist.

Razlog, da so naši delavci prvi začeli sprejemati obveznosti za drugo ljudsko posojilo, je ne samo v tem, ker je delavec v prvi borbeni liniji v graditvi socializma, ampak tudi v tem, ker so delavci koncentrirani po tovarnah, in že skupnost delovnega procesa vpliva na sprejemanje skupnih obveznosti. Prav zato, ker so kmetje bolj razdrobljeni in je pri njih pojasnjevanje težje, moramo v pogledu posojila pokazati na vasi večjo globino in več prizadevanja, da se vsak kmetovalec seznani s prednostmi v posojilo vloženega denarja. Ta stvar bo letos mnogo lažja kot pri prvem posojilu. Saj imamo že toliko kmečkih delovnih združenj, katerih člani najbolj neposredno čutijo pridobitve socialistične graditve in ki pravilno razumejo tudi vlogo ljudskega posojila. Njihovemu zgledu bodo sledili tudi drugi kmetje, samo če jim bo stvar pravilno in pravočasno pojasnjena. Kakor nekoč niso oklevali, če je šlo za pomoč narodnoosvobodilni vojski, tako bodo tudi danes radi sprejeli svoj delež. To tem bolj, če jim bo pojasnjeno, da ga bodo z obrestmi dobili nazaj, in da tu ne gre za tako loterijo oziroma za take srečke, kot so bile tiste v stari Jugoslaviji, ki so jih razni agenti prodajali za 50% dražje kot je bila njihova tržna cena, ter s tem grdo opeharili ljudi, ki so jim naselili. Tu gre za skupno korist in za osebno korist vsakogar, ki bo vpisal ljudsko posojilo, za kar jamči ljudska oblast, ki je kmetu dala zemljo in ki mu hoče dati še več — hoče dati pogoje za zvišanje produktivnosti njegovega dela, hkrati pa zatreti izkoriščanje človeka po človeku.

Tudi iz napak pri prvem ljudskem posojilu smo se nekaj naučili. Da se te napake ne ponovijo, je potrebno, da množične organizacije poneso svetle zgled naših udarnikov v sleherni hribovski vasi. Pošten kmet je pripravljen še na večje žrtve, treba je samo stopiti k njemu in se z njim lepo pogovoriti. Če bomo to storili, bomo ob koncu vpisovanja z zadovoljstvom pregledali pravilne propore med skupnimi zneski podpisnikov posojilnih slojev in bo naše drugo ljudsko posojilo še večji dokaz ljudske enotnosti, kot je bilo prvo.

PRVI HOČEJO BITI med podpisniki ljudskega posojila

Čeprav se vpisovanje drugega ljudskega posojila še ni začelo, so že številni delovni kolektivi in organizacije, predvsem v mestih in industrijskih središčih, že prevzeli velike obveznosti. Skoraj povsod se zavezujejo, da bodo vpisali najmanj toliko kakor pri prvem posojilu. Sindikalne podružnice tudi tekmujejo med seboj, katera bo dosegla največji vpis.

Dne 27. junija je imel v Ljubljani množični sestanek mestni odbor Sindikata uslužbencev državnih ustanov Jugoslavije. Sprejeli so napoved tekmovanja, ki ga je napovedala sindikalna organizacija ministrstva za finance vsem sindikalnim podružnicam državnih ustanov. Štiri petine članstva, ki se je udeležilo sestanka, se je zavezalo, da bo vpisalo 400.000 din. Razen tega so se zavezali, da bodo šle vse sindikalne grupe še na teren in pomagale aktivistom na vasi pri delu za vpisovanje ljudskega posojila.

Sindikalna podružnica gostinskega podjetja hotela »Union« v Ljubljani je sklenila, da bo vpisala 21.000 din, ki jih je prejela kot nagrado ob prevzemu republiške prehodne zastave.

Na plenumu sekretariata 10. terena 1. rajona v Ljubljani se je izmed 23 članov 19 zavezalo, da bo vpisalo 48.000 din ljudskega posojila.

Tudi kolektiv pošte Ljubljana I in t. t. center ne bodo med zadnjimi. Že doslej so dosegli prvo mesto v tekmovanju, ki so ga razpisali z vsemi kolektivi ptt v Sloveniji.

O obveznostih delovnih kolektivov za vpis ljudskega posojila prihajajo poročila iz vse Slovenije. Ljubljanski kolektivi se kosajo z mariborskimi. Zavedni pa so tudi kolektivi v manjših krajih. Nedvomno bodo njihovem zgledu sledile tudi vasi, tako da se

bodo delovni kmetje pridružili zavednim delavcem tudi pri tej manifestaciji za zgraditev socializma v naši državi.

Med več ljubljanskimi kolektivi se je odlikovala tudi sindikalna podružnica delovnih kolektivov semenarja, kmetijskega magazina in glavne direkcije za pospeševanje kmetijstva. Sklenili so, da bodo vpisali 150.000 din. — Delavci in nameščenci Blaznikove tiskarne v Ljubljani so se zavezali, da bodo vpisali nad 66.000 din. — Te dni so bili na vseh stavbiščih Splošnega stavbnega podjetja v Ljubljani množični sestanki, na katerih so razpravljali o ljudskem posojilu. Podobori so si napovedali tekmovanje, kdo bo vpisal več in se bolje pripravil na vpisovanje. Tekmovanje se je pridružil tudi kolektiv centrale v Ljubljani.

V Mariboru so se člani mladinskega komiteja železniških delavnic zavezali, da bodo vpisali 22.500 din, vsak po 1.500 din. Tako nudijo zgled drugim mladinskim kolektivom ter bodo letos prispevali več kakor za prvo ljudsko posojilo leta 1948.

Članje nove sindikalne podružnice prosvetnih delavcev št. 2 v Lendavi so sklenili, da bodo vpisali več kakor pri prvem ljudskem posojilu. Ko so začeli sprejemati obveznosti, so med seboj tekmovali, kdo bo več vpisal. Tako se je 27 članov podružnice zavezalo vpisati 80.000 din.

Med zgledne sindikalne podružnice se je uvrstila tudi podružnica okrajnega ljudskega magazina v Tolminu. Zavezali so se, da bodo vpisali 94.000 din. Pozneje pa bodo skušali obveznosti še povečati. Sodelovali bodo tudi na vasi, tako da se bodo tudi kmečki ljudje bolj zavedali velikega pomena ljudskega posojila.

BODOČA LJUBLJANA KOT SOCIALISTIČNO MESTO Z 250.000 DO 300.000 PREBIVALCI

Na ogašu Askerčeve in Gorupove ulice v Ljubljani so letos raziskovalci rimske Emone odgrnili plast vrtno zemlje in začeli podrobno proučevati ostanke staroveškega mesta. Temelji dva tisoč let starega mesta so zdaj pred našimi očmi. Tako vidimo v duhu rdečo nit zgodovine kraja, kjer se je zdaj začelo razvijati bodoče socialistično mesto kot prestolnica Ljudske republike Slovenije. Blizu odkopanih temeljev stare Emone in skoraj neposredno za rimskim zidom stoji leseni provizorijski številni risalnici. Tam delajo naši arhitekti, urbanisti in projektanti. V poslopu ima svoje

nih ustanov južno od Kongresnega trga in Rimske ceste, republiško upravo (med Prešernovo in Rešljevo cesto ter od Gregorčičeve ulice do železnice), poslovno četrt (severno od železnice ob magistrali — Tyrševi cesti — pri kolodvoru) itd. Na severu ob Savi, na mestnem robu, se bodo vrtela športna igrišča, parki in izletišča. Glavna prometna os v severnem delu bo razen magistrale pravokotna zvezna cesta v višini sedanje ulice Posavskega; vezala bo glavno gorenjsko upadnico (glavno cesto), dalje industrijo, stanovanjsko četrt, se dotaknila poslovne četrti, krajevnega tovor-

bodo vsa naselja ob mestu, n. pr. Dravljice, St. Vid, Vič, Polje, Slape, Zalog itd., samostojni ter zaključeni organizmi. Mestno področje bo racionalno zazidano, tako da se mesto ne bo več nesmotno razraščalo v širino.

Doslej so zidali mnogo stanovanjskih blokov, to se pravi, da so bile ulice podobne koritom ter zaradi tega niso bile dovolj zračne in sončne, ni bilo dovolj zelenja in nastopale so razne prometne težave. Regulaijski načrt določa, da bodo nove mestne dele zidali na prostem, ne več v strnjem sistemu (glej sliko modela stanovanjske četrti na severu Ljubljane). Ta način pa zahteva mnogo več skrbi pri izdelavi arhitektonskih načrtov.

MNOGO ZELENA — STANOVANJSKE ČETRTE

Na splošno bo mesto imelo dve stanovanjski četrti: južno in severno. Južna bo imela stanovanjske hiše le z enonadstropnimi in največ dvonadstropnimi hišami (slabša tla), severna pa se bo ponašala s samimi visokimi hišami, ki bodo najmanj štirinadstropne.

Mesto bo imelo mnogo zelenja, saj bodo sedanji veliki zeleni pasovi zavarovani — Rožnik, Grad, Golovec — razen tega pa bomo pridobili še nove zelene površine ob železnicah, rekah in cestah; ob vodovodnih napravah kot zaščitni pas, dalje v Mestnem logu, na spodnji savski terasi, šentviško hribovje, Šmarna gora, Rašica itd. K temu bi smeli pristeti še velika športna igrišča. Glavni stadion bo ob magistrali v mestu, sicer pa bodo manjši stadioni na mestnem robu.

INDUSTRIJA IN DRUGA VPRAŠANJA

Za industrijo so določili dovolj prostora na severu, zahodu, vzhodu in še pri Zalogu ter na Črnučah. To bodo samostojne četrti. V mestu se ne bodo razvijale industrijske etoke, ki kvarijo zrak in potrebujejo večje površine. Zato v zvezi s tem nastopa tudi že precej nujno vprašanje preselitve nekaterih obratov, zlasti elektrarne, plinarne, usnjarne in tovarne za klet.

V mestu ne bo kazalo zidati provizorijev, ki so tudi sorazmerno dragi in ovirajo naravni razvoj. Za provizorije bo določena večja površina izven mesta na severu.

Regulaijski načrt določa tudi asanacijo starega mestnega dela med Ljubljano in Vegovo ulico. Nadalje bo treba rekonstruirati (preurediti) Sv. Petra cesto, Kolodvorsko ulico, Spodnjo Šiško, del Bežigrada, Zeleno jamo in Moste.

Določene so tudi primerne površine za zelenjadarstvo in sadjarstvo: v Dolincah, Vrhovcih, ob Glinščici in v Štepanji vasi.

Med najbolj perečimi vprašanji je zidanje osnovnih šol in ustanov za predšolske otroke. Zakaj v Ljubljani odpade na predšolske otroke 11,75% prebivalstva. Mesto potrebuje 328 razredov (razred po 40 učencev) za 13.120 šolarjev. Nove osnovne šole bodo v arediščih posameznih terenov.

Novo, socialistično Ljubljano po regulačijem načrtu bodo zgradile ter urestile množice, zato pa bodo tudi sprejeli novi načrt kot svoj, se eezanile z njim in ga temeljito obravnavale. Ko gradimo mesto, se moramo zavedati velike odgovornosti, ki jo prevzemamo pred prihodnostjo.

CESTNI IN ŽELEZNISKI PROMET

Najneposrednejši pristop iz četrti v središče se bo nudi po koncentričnih cestah (upadnicah in izpadnicah). Trase teh cest so v bistvu stare. Mogoče pa jih je tudi popraviti, ker je zazidava ob njih slabotna. Težki tranzitni in težki tovarni promet se bosta usmerila po mestnem obodu. Avtomobilske ceste (avtostrade) bodo imele spočetka priključke na obodno cesto. Železniški osebni in tovarni promet bosta ločena po trasah in kolodvorih. Za osebni promet bodo obdržali sedanje trase, ki so najkrajše. Železnica bo poglobljena in bo dobila značaj metroja (podzemeljske cestne železnice). Tovarni promet se bo usmeril po obvojni progi. Mesto bo imelo pet krajevnih (loko) tovarnih kolodvorov v neposredni bližini — Vič, St. Vid, Črnuče, Rakovnik in Zalog ter osrednji kolodvor.

Ceste, ki se bodo križale pravokotno, bodo imele eno smer proti planinam, drugo pa proti Polhograjskim dolomitom. Naselja bodo rezale v četverkotnike (kareje), zato jih imenujejo karejske ceste.

PROSTA ZAZIDAVA, NE VEČ STRNJENI SISTEM

Strokovnjaki računajo, da bo prebivalstvo Ljubljane v prihodnjih desetletjih (v 40 do 50 letih) naraslo na 250.000, največ do 300.000 prebivalcev. Ker bo gostota prebivalcev znašala 120 na hektar, bo morala mestna površina znašati 2000 ha. Pri tem pa so upoštevali, da

Žetev dobro napreduje skoraj po vsej državi

Letošnja žetev se je skoraj povsod začela nekoliko prej kakor lani.

Mnogo boljše kakor lani napreduje žetev v Vojvodini, kjer so razen ječmena poželi tudi že precej pšenice. Na okrajnih in krajevnih ljudskih odborih so pravočasno pripravili operativne plane in pravilno razdelili stroje, tako da žetev povsod napreduje brez ovir. Številne večje zadrage in državna posestva so opravile žetev ječmena in pšenice v nekaj dneh. Tako jo žetvi so tudi podorali strnišča. Stroje izmenjujejo tudi med posameznimi okraji. Dobra organizacija žetve je pripomogla, da bodo v južnem Banatu žetev končali namesto v dvajsetih dneh, kakor so prvotno računali, v sedmih dneh.

V Vojvodini so se tudi pravočasno začeli pripravljati na odkup žita. Pridelovalci so že pred dobrim mesecem prejeli odločbo o obvezni oddaji. Na okrajnih ljudskih odborih so ustanovili komisije za mlavec in odkup, ki organizirajo in pospešujejo delo pri mlavi in odkupu.

Žetev se je začela tudi v Bosni in Hercegovini, kjer navadno ne žanjejo mnogo prej kakor v Sloveniji. Ječmen so na splošno že poželi in zdaj žanjejo pšenico. Zadrage v Semberiji žanjejo po brigadnem načinu. Tekmovanje je

zelo razvito, tako da bodo skoraj povsod delo končali prej, kakor so prvotno računali.

Tudi v Srbiji že več dni žanjejo pšenico. Niso pa povsod tako dobro razdelili strojev kakor v Vojvodini.

V LR Hrvatski žanjejo na splošno le še ječmen. Donos ječmena je letos 20 do 30% večji kakor lani.

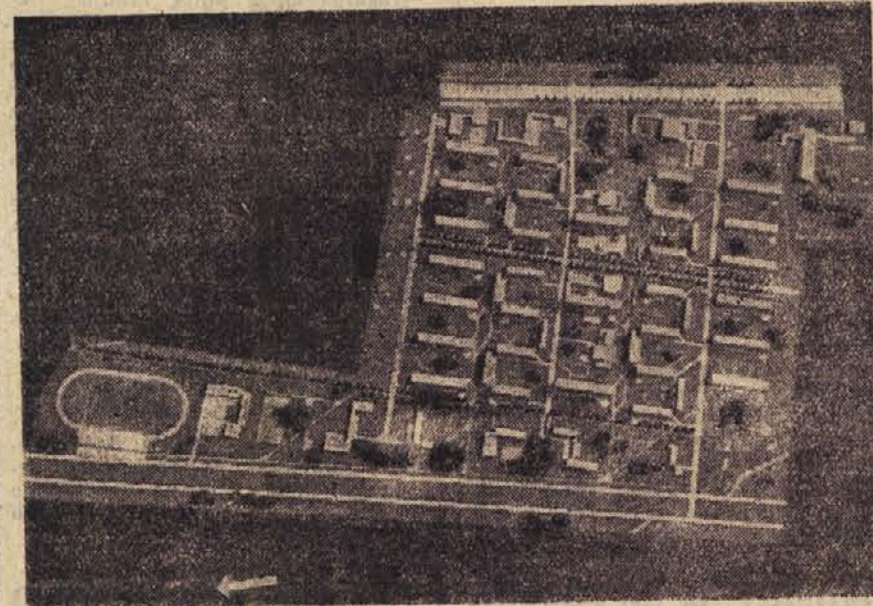
JURIČ FRANC IZ STRNIŠČA JE IZPOLNIL PETLETNI PLAN

28. junija 1950 je dosegel petletni plan delavec gramoznice v Strnišču Franc Jurč, doma iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju.

Pri železniški gramoznici dela že od 3. oktobra 1946. Je eden najboljših delavcev, ki ni nikoli nepravilno izostal od dela. Proglasen je bil za udarnika dosedaj že štirikrat. Večkrat je bil že pohvaljen in enkrat denarno nagrajen.

V gramoznici je delo organizirano po normah. Jurč presega normo do 184%. Od 1. januarja 1947 do 28. junija 1950 je za dosego plana opravil naslednja dela:

naložil in razložil je zemlje 472 m², peska nasejal 1312 m², gramoz in peska naložil 3260 m².

Model nove, bodoče stanovanjske četrti na severu

prostore regulacijski urad za mesto Ljubljano. Tudi skoraj v neposredni bližini se razvijajo sodobni inštituti naše univerze in tehniške visoke šole.

OSNOVE BODOČE LJUBLJANE

Ali razvoj velike Ljubljane upravičuje samo zgodovinski činitelj? Nedvomno odločajo, toda upoštevati je treba še zlasti zemljepisni položaj in vse tiste pogoje, ki dandane omogočajo razvoj proizvodnih sil ter s tem tudi razcvet znanstvenega in kulturnega življenja v središču, kakršno je Ljubljana. Stara Ljubljana je prevzela od Emone glavne smeri svojega razvoja; v Ljubljani se stikata dve pomembni magistrali, saj je Slovenija na enem najpomembnejših prehodov med Sredozemljem in Podonavjem, med Vzhodom in Zahodom, pa tudi stičišče treh evropskih kultur je tu. Med Ljubljano in Gradom se je razvila baročna Ljubljana, ki se je iz teh ozkih mej razširila tudi na levi breg Ljubljanice. Ljubljana je bila še ob koncu 18. stoletja ukinjena v tesno srednjeveško obzidje. Vendar je na splošno ostala utegnena v starih osnovah še do potresa ob koncu prejšnjega stoletja. Značaj srednjeveškega mesta je bil še vedno očiten.

Po potresu je Ljubljana dobila prvi regulacijski načrt, ki ga je izdelal arb. Fabijani. Toda tedaj je bila Ljubljana še pokrajinsko mesto. Po prvi svetovni vojni se je zlasti jasno pokazalo, da so bile prvotne mestne meje pretežne, da pa so se tudi potem mnogo preveč razširile, ker ni bilo primernih regulacijskih osnov. Zato je začel regulacijska vprašanja reševati arb. Plečnik. Zdj se naravne meje dovolj velik okvir bodoče Ljubljane: na severu Sava, na jugu Ljubljansko barje do poplavnega področja, na vzhodu Golovec in na zahodu Rožnik ali izrastki Utiškega hribovja.

GLAVNE NALOGE URBANISTOV

Pri izdelavi regulacijskega načrta, ki bo zdaj predložen prebivalcem na pregled in v pretres, niso poglavito tehnična vprašanja; rešiti je treba estetsko nalogo in določiti četrti za razne funkcije mesta: upravno, stanovanjsko, šolsko (znanstveno), industrijsko in druge četrti. Tehnična vprašanja pa so druge vrste, ker jih je mogoče rešiti v mestih, ki se razvijajo po dobrem ali slabem regulacijskem načrtu. Poglavito vprašanje je vedno: ali mesto s svojo ureditvijo ustreza družbi ter sodobnemu življenju ali ne. Zato mora biti vsaka dobra zasnova vsestranska. Urbanistični načrt pa morajo množice tudi dobro poznati, saj ga uresničujejo one. Zato je tudi nujno tesno sodelovanje med urbanisti in projektanti.

NOVA LJUBLJANA SE BO NASLO- NILA NA VELIKO MAGISTRALO

V prometnem pogledu je največja značilnost nove Ljubljane, da se bo naslonila predvsem na veliko magistralo, ki drži v smeri prastare ceste iz rimske Emone od juga proti severu. Nanjo se bo povezovala vse mestno prometno omrežje. Magistrala bo vezala vse mestne pasove ali cone (četrti): obe stanovanjski, južno in severno, četrt kultur-

